

ale są oni dziś jeszcze w mniejszości. Budzi się opinia publiczna, ale jeszcze słabo. Oświaty, oświaty, oświaty nam potrzeba! Natura jest w gruncie dobra, ucziwa i szlachetna, tylko dziś pokryta skorupą, narosłą przez ciąg stuletnich demoralizujących obcych rządów. Oświata tylko zetrze tę skorupę, a wtedy zdrowe zdrowe kryjące się pod nią ziarno, rozrośnie się w bujne drzewo, dobre i pożyteczne wyda owoce. W Bogu nadzieja!

Zurich, 2 listopada.
(Młodzież polska w Zurychu).

(sk.) Kolonia nasza powiększyła się znacznie z nadchodzącą zimą. Z młodzieżą, którą zasłużona sława tu-tejszego zakładu politechnicznego ściąga ze wszystkich stron świata — tak, że rektor przy uroczystym otwarciu tegorocznych kursów mógł powiedzieć, iż prócz półwyspu iberyjskiego nie istnieje kraj w Europie, któryby nie miał reprezentantów w szkole, przybyła nie mała także liczba Polaków z rozmaitych dzielnic naszego kraju. Niestety, nie wszyscy z chęcią uczęszcza na kursa techniczne zostali przyjętymi, okazał się bowiem, że wielu nie dosięgło jeszcze wymaganego tujejszemi przepisami stopnia wykształcenia. Jedni więc z tych udali się do innych zakładów, gdzie mniej dokładnego potrzeba przygotowania, drudzy zaś pozostali w Zurychu, zamierzając prywatnie dopełnić miary swych wiadomości i później dopiero wstęp do zakładu uzyskać. Liczbę nowych polskich przybyszów nie umiałbym wam dokładnie oznaczyć. Wiem tylko, że między nimi znajdują się i tacy, którzy na wszechnicę się zapisali, i że ogół Polaków, bawiących tu obecnie dla nauk, wynosi około 130 osób. Grono, jak widzicie, dość liczne, od którego ze względu na siły jego, ni wielkim nie star-gane ni pracą, spodziewały się należało jawnych życia oznak — zwłaszcza, że zorganizowaniu się tego kółka w jedno silne ciało nie stoi na przeszkodzie. Czy rzeczywistość odpowie uprawnionym tym oczekiwaniom i nadziejom? — Sądzę, że każde kategoryczne orzeczenie w tym względzie byłoby jeszcze przedwczesnem — czas je bowiem tylko sformułować jest w stanie.

Obecnie jednak poprobuję zaznajomić was choć po-bieżnie z sposobem myślenia niektórych pierwszoklas-owych, wchodzących w skład grona tujejszej młodzieży polskiej, trwając w przekonaniu, że postępowanie takowej, gdzie-kołwiekby się znajdowała, dla kraju obojętnym być nie może, a przynajmniej być niem nie powinno. Tuszę, że tém łatwiej zdołam sprostać temu zadaniu, ile, że róż-nicza wieku i zajęć nie pozwala mi brać bezpośredniego udziału w życiu towarzyskim uczniów, a tém samém usposabia do bezstronnego obserwowania ich z boku.

Wiem już z dawniejszych doniesień, że przeszłego jeszeze roku zawiązały uczący się Polacy towarzystwo w celu bliższego wzajemnego poznania się i wspólnego kształcenia. Urządzano tygodniowe posiedzenia, odczyty, śpiewy, a nawet przedstawienia teatralne. Utworzono nadto kasę pożyczkową i — co najważniejsza — złożono za pomocą dobrowolnego opodatkowania się fundusik, z którego uboższymi to jednorazowych, to stałych udzia-łano zapomóg. Musiała tedy większość młodzieży szlachetnie być przejęta dążnościami, skoro przy ograniczonych względnie środkach nad zabawami towa-rzyskimi nie przepominała i potrzebę biednych kole-gów. Ta większość stanowi i dzisiaj rdzeń grona i daje dostateczną rękojmią, że instytucja towarzystwa i tego roku istnieć nie przestanie. Wypadałoby jej tylko, kor-zystając z przeszłorocznego doświadczenia, wszystkie starania zwrócić ku temu, aby tygodniowe posiedzenia jak najbardziej uczynić zajmującymi i przyjemnymi i nie dozwalać rozpraw nad drażliwymi kwestyami osobistemi, które w ubiegłym letnim semestrze taki rozdział mię-dzy członkami niekiedy sprawiły.

Jakkolwiek jednak usposobienie większości mło-dzieży i jej dążność na wszelkie zasługują uznanie, to z drugiej strony ze smutkiem wyznaczyć potrzeba, iż znaj-dują się także indywidua, których sposobu myślenia polskim nazwać mi nie podobna i na które towarzystwo pilną winno zwracać uwagę z obawy, by na charakter jego, który przedewszystkiem ma być czysto-polskim, żadnego nie rzuciły cienia. Są to bowiem owe wrzody, których pojawienie się na ciele naszym da się wytluma-czyć tylko przymusowem stykaniem się jego z niezdrowe-m według naszych pojęć organizmem Moskwy. — Na szczęście nie wielka jest ich tu liczba, zawsze jednak smutna rzecz, że są. Być względem nich obojętnym nie podobna jest zatem, trzeba leczyć dniem i nocą, roz-szerzenie się ich ograniczać — a jeśli starania i zabiegi okazały się próżnemi, to należy usunąć, by śnać całego nie zaraziły ciała. Względów zaiste żadnych dla tych ludzi mieć nie można, gdy zechcą trwać przy swoich przekonaniach i takowe propagować. Przyłożyli oni bo-wiem w szkołach moskiewskich usta do czary z jadem, który Moskale pod formą panslawizmu i nibilizmu w naszą młodzież zaszczepić usiłują. A otumanieni sa-mi bezwiednie, zatracić się zdolni — może nawet nieumy-slnie — mało doświadczonych kolegów, którzy, jak to u młodzieży zwykłe bywa, skorzy są do politykian za-trutych nawet pigulek, je li tylko podawane im bywają w opiatku, zaprawionym tak zwaną humanitarnością

i rzekomym postępem. Wiem, że mówiąc tak, wystawiam się może na za-rzut za daleko posunięty niepopłaźliwość. Lecz jakżeż tu nie ostrzec przed osobistościami np które polskie nosząc imię, zapisują się do Internacyonalu sekcyi tak zwanej słowiańskiej, i tam wspólnie z Moskalami, Mo-skiewkami, S rami, Kroatami itd., — nie rozumiejąc się naturalnie wzajemnie — rozprawiają o uszczęśliwie-niu ludzkości! Jak nie wytykać palcem tych, co wy-chodząc ze sprawiedliwego zresztą założenia, iż Polacy nienawidzi plemięnni do Moskali w sobie karmić nie powinni, mniemają się upoważnionymi do wnioskowa-nia: iż w narodzie moskiewskim przechował się najczy-szniej typ słowiański, że zatem Polacy ręką w rękę z ni-mi krocząc winni i pierwsi dłoń do pojednania im po-dać, że zbawienie swoje znaleźć tylko mogą w zespo-le-niu swoich interesów z rzekomymi interesami Słowiań-szczyni, że lata 1861 i 1863 były waryactwem a przynajmniej głupstwem nie do przebaczenia.

Jeśli pragniemy, aby młodzież nasza sama siebie brała na seryo, to zacząć nam zdaje mi się wypada od traktowania na seryo wszystkich spraw jej dotyczących. Trudno bowiem przypuszczać, aby z czasem nie przyszła do przekonania, iż wiana pilną na siebie zwracać uwa-gę, skoro kraj okiem ojcowiskiej na nią spogląda pie-czoliwością.

Prócz liczby uczniów Polaków zwiększyła się tego roku także liczba uczennic Polek na tujejszej wszechnicy. Przesłoroczna filozofka, panienka lat około 25 (absit invidia dicto) doczekała się koleżanki w osobie młodzieźnej panny, zaledwie, o ile mi się zdaje, wy-szłej z instytutu. Przybyła także, jak już wiecie jedna Polka na wydział medyczny. Czy dziewczęta te odnosa-ją jaką korzyść z oddychania atmosferą akademicką i o-cierania się ciągle o niezważającą na nie zbyt często młodzież wszechniczną, nie wiem... Dodam tylko, że na to pytanie odpowiedział mi temi dniami pewien bardzo poważny turysta Polak: o tém sądzić będą mogli dopi-ero przyszli małżonkowie tych panien... Dodam także, że p. Duchalska, która, mówiąc nawiasowo, całą tu zimę mieszkać będzie, w jedną ze swoich przedśnych piosnek do nowych Ew co to wołają:

Zręczny z serca prząć trwając!
Czas wydzierać skłęb z omroku —
Włóży bilet, wdziojęm togię,
Skalpel w rękę, miecz do boku!

następnymi prawdziwie natchnionemi przemawia słowy:

O kobiet! i kto cie zdoła
Z tych władnych wyrwać się siel?
Lepiej, lepiej od anioła
Promienistych pożyć skrzydeł!
Inna ciebie chwalcę czeka,
Po nią jaśnem sięgnij czołem!
Chcesz się dobieć praw człowieka
Ty, co mozesz być aniołem?!

Miałbym jeszcze do pomówienia o naszym muzeum historycznem w Rapperswyli, które temi dniami kilka-krotnie zwiedzałem. Zasługuje ono jednak na osobny list, z którym się do przyszłego wstrzymam tygodnia. Niniejszy zakończę wiadomością, że w tujejszem gronie Towarzystw panuje wielki smutek i zmartwienie. Mistrz bowiem zapadł tak ciężko, że żywot jego na dnie już tylko leżał. Powiadają, że nie przypuszcza nikogo do siebie, z którego to powodu niepojęcie się ci z jego uczniów, którzy przyjeżdżają obecnie z kraju, aby „na-pić się czystej wody z źródła“ i złożyć mu w zamian hold i... datek.

NIEMCY.

* Berlin, 7 listopada. Całe życie polityczne Nie-miec skoncentrowało się od niejakiego czasu w parla-mencie niemieckim, którego obrady szybkiem postępują kr-kiem, tak że w ciągu bieżącego miesiąca jeszcze, jak utrzymują, sejm pruski będzie zwołany. To też od czasu zebrania się reprezentantów Niemiec ograniczają się wiadomości, jakie na tém miejscu podajemy, jedy-nie na sejmowych sprawozdaniach, jakkolwiek nie wszy-skie sprawy, jakimi zajmuje się parlament, budzić mogą nasze zajęcie. — I dzisiaj także wyłącznie o tych sprawach pisać nam przychodzi. Po przyjęciu projektu do prawa o wspieraniu ubogich w Wyrtembergii i Ba-denii, przystąpiono w dalszym ciągu rozpraw na posie-dzeniu z dnia 6 listopada do obrad w trzecim czyta-niu nad projektem do prawa dotyczącego wojenn go skarbu państwa. Przeciwno utworzeniu takiego „skarbu“ wystąpił poseł Ewald, utrzymując, że składanie pienię-dzy na cele w jenne rację popchnąć do wojny niżli za-bezpieczyć pokój jest zdolne. Zdaniem pomienionego po-sła, mniej jak każde inne państwo, myśleć powinny Niemcy o utworzeniu wojennego skarbu, będąc silne i zabezpieczone od wszelkiej napaści. Przyjęcie odno-śnego prawa obudzi tylko ochotę do wojny we wszy-stkich państwach europejskich, które także pomyślą o u-tworzeniu podobnych skarbów. Według Ewala niemiec-kie państwo stara się naśladować tylko rząd Napoleo-na. — Ze powyższe uwagi podobieć się izbie nie mo-gły, że wywołały już to burzenie już to śmiech po-łół, spodziewać się było można, znając wojownicze usposobienie członków p rlametu. Dla tego zadziwił

też nie mogą awagi prasy niemieckiej nad mową posła Ewala. Jeśli Ewald, piszą dzienniki, uratować chce reputacya swoją, to niechaj jak najprędzej porzuci ka-ryerę polityczną i odda się znowu przerwanym pracy obaldejkiego, arabskiego i hebrajskiego języka. Na tém polu lingwistycznym jest on powaga, natomiast w pa-lamencie wszystkich zmusza do téj uwagi, jakim to sposobem stać się może, że człowiek, który pod nauko-wym względem t le sobie zjednał sławę, staje się głową najprzewodniejszą w kierunku politycznym. Czas także — piszą dalszy dzienniki — ażehy Krygr (Duńczyk) za-prześć odwoływania się ciągle do artykułu V tra-ktatu praskiego i wnoszenia protestów, które posłów już nie zajmują. — Przeciwno wnioskowi rządowemu wystąpił także poseł Sonnemann. I on jest tego zda-nia że utworzenie skarbu wojennego bynajmniej nie uchroni od wojny i dla tego myśłem jest mniemanie, jakoby utworzenie skarbu pokojowego, jak wielu utrzymuje, było instytucją. To mniemanie według po-żytego mówcy również jest fałszem, jak fałszem były słowa Napoleona, że cesarstwo oznacza pokój. Przy-zwolił na utworzenie skarbu znaczy tyle, co dać wotum zaufania rządowi. On zaś nie okaze nigdy zaufania rzą-dowi, który wszelkie liberalne postanowienia parla-mentu odrzuca. Zabierali jeszcze głos minister Camp-hausen, poseł Kardoiff i Bennigsen, wszyscy za wnio-skiem, poczem ostatecznie projekt, jak się spodziewać było można, został przyjęty.

Na porządku dziennym posiedzenia z dnia 7 lis-topada nasamprzód obrady w trzecim czytaniu nad projektem do prawa o wspieraniu ubogich w Wyrtem-burgii i Badenii. Projekt powyższy przyjęto ze zmiana-mi zrobionemi przy drugim czytaniu. W dys usyi nad drugim przedmiotem obrad, projektem do prawa o zaprowadzeniu ordynacyi procederowej w Wyrtember-gii, wystąpił poseł dr. Mohl utrzymując, że powyższy projekt więcej szkody niż korzyści przyniesie Wyrtem-burgii mianowicie ze względu na prawo stowarzyszania się, które robiąc większy jeszcze przedział między ka-pitałem a pracą, ostatecznie doprowadzić musi do znie-sienia niektórych postanowień rzezonego prawa. Prze-ciw posłowi Mohl oświadcza się dr. Elben wypowiadając, że życzy sobie przyjęcia wniosku chociażby dla tego, ażeby i na tém polu mieć jedność postanowień w Niem-czech. Po przemówieniu jeszcze posła Richtera przyjęto projekt rządowy w pierwszym i drugim czytaniu.

AUSTRIA I WĘGRY.

* Wiedeń, 6 listopada. Wiadomości nasze o sta-nie kwestyi ministerialnej rozpoczynamy i dzisiaj nie nową już uwagę, że położenie jeszcze się nie zmieniło i że wszystkie doniesienia o ukończeniu już lub bez-pośrednio zakończyć się mającym przesileniu są w téj chwili przedwczesne. Baron Kellersperg chce, jak sły-szać, program swój bez zbytniego pospiechu ustanowić w gł wnych zarysach, zanim na jego podstawie rozpo-cznie umowy z kandydatami do tek ministerialnych.

Co do stanowiska barona Kellersperga do kwestyi bezpośrednich wyborów do rady państwa i co do trudności, jakie przyszedłemu ministerstwu zgotowały mogła kwestya galicyjska, podaje tujejszy „kores-pondent Pester Lloyd“ następujące wskazówki: „Nie zdaje się, aby w programie ministerstwa Kellersperga bezpośrednie wybory do rady państwa pierwsze zajmowały miejsce, ponieważ wszystko wskazuje, że będziem mieli do czynienia z ministerstwem naj-wyrażniejszego status quo. Radykalna taka reforma konstytucyi — pominąwszy inne materialne momenta — nie dałaby się formalnie wcale przeprowadzić, po-nieważby się dla niej nie znalazła zapewne potrzebna większość dwóch trzecich. Nowy gabinet znalazł już w kwestyi galicyjskiej dość wielki skokupit zaraz w pierwszych dniach swéj akcyi, bo jak się teraz oka-zuje, zrobił Grocholski pozostanie a we w gabinecie za-leżnem od programu ministerstwa Kellersperga. Wy-stąpienie Grocholskiego z gabinetu byłoby dla delega-cyi galicyjskiej hasłem do nieobesłania rady państwa.“

Wedle tegoż korespondenta ustanowili cesarskie rozporządzenie dopiero w ostatnich tygodniach ajenda dla ministra Grocholskiego, przekazawszy mu wszystkie Galicyi dotyczące sprawy przed ich wyeksperymentowa-niem do przejrzenia i zaopiniowania. Baron Kellersperg znalazł przeto w p. Grocholskim czynnika, z którym wedle zdania korespondenta liczyć się będzie musiał, lecz z którym wazem stałe co do kwestyi galicyjskiej a więc ugodnej, stanowisko zajmie.

Jeszcze przed rozpoczęciem onegdajszego posiedzenia sejmiku krajowego czeskiego w Pradze zebrali się przed gmachem posiedzeń na Placu pięciu kościołów liczne tłumy, które policya rozpędzała, nie dopuszczając nawet, aby trzy osoby razem stały. W sali posiedzeń galerye były przepelnione; w loży niemieckich dziennikarzy wi-działo współwłaściciela jednego z dzienników wiedeń-skich i współredaktora Journal des Débats; do téjże loży wprowadził p. dr. Rieger rosyjskiego księcia i księ-znę Trubetzkoi.

Po załatwieniu kilku spraw mniejszej wagi odczytał

tymczasowy namiestnik hr. Chotek reskrypt cesarski w języku niemieckim opuszczając demonstracyjnie na-zwisko barona Holzgethan, który go kontrasygnował; rad-za óworu Neubauer dopiero, który odczytał tłumaczenie czeskie, wymienił nazwisko baron Holzgethan. Podczas czytania slychać było szemranie, sykanie, ironiczne Slawa! i krzyki, dźwięk marszałka musiał kilkakrotnie uciśnić zgłęk i hałas panujący w sali. P. Palacky podczas czytania dopiero wstał z miejsca swego; p. dr. Riegera nie było w sali.

R'skrypt brzmi:
„Do sejmiku krajowego naszego króles'wa cze-kiego!
Reskryptem naszym z dnia 12 września rb. wezwa-liśmy sejm krajowy naszego królestwa czeskiego, aby w duchu umiarkowania i z ody radził nad odpowie-dniem czasowi uporządkowaniem stosunków państwowo-prawnych naszego królestwa czeskiego; najpoddaśszym adresem z dnia 10 bm. przedłożył nam sejm rezultat swych obrad a my nie zapoznaliśmy usiłowań, by z swego stanowiska zadość uczynił naszym życzeniom. Pod-niesie wszakże musimy wyraźnie, że prawa, dotyczące traktowania spraw wspólnych i stosunku obu-półów monarchii całej do siebie, powstałe za po-rozumieniem prawodawczych ciał tych półów, rady pa-ństwa i sejmiku węgierskiego, a w naszą sankcyą opatrzone, posiadają całą siłę prawną dla całej monarchii i że tylko na drodze, przez ugodę tę wskazanej zmienione lub, o ile postawienia téj ugody na pewien czas za-warte zostały odwołane być mogą.

Ponieważ dalej państwowo-prawne stosunki naszych niewęgierskich królestw i krajów przez wydane przez nas prawa aasdnice pań-stwowe uregulowane zostały, przeto zmienione być mogą takowe tylko za przyzwoleniem obu izb rady państwa. Wzywamy więc teraz sejm krajowy, aby przez wysłanie swych reprezen-tantów do rady państwa przyczynił się do wielkiego dzieła pojednania i dobrowolnie dał dowód braterskiego uczucia dla wszyst-kich ludów państwa, godnego uszanowania wszelakich pretensyi prawnych i patryotyczne-go unania nieodwrotnych potrzeb naszej monarchii. Spo-dziewamy się tém pewniej, że tenże wezwaniu naszemu zadość uczyni, ponieważ ciężka odpowiedzialność w obec państwa i w obec współobywateli spadałaby kiedyś na tych, co by przez swą abstynencyą uniemożliwili dzieło ogólnego pojednania, które tylko przez udział wszyst-kich do zbawisnego, gwarancją trwałości w sobie ma-jącego końca doprowadzonem być może. Zarazem po-syłamy sejmowi nasze cesarskie i królewskie pozdrowie-nie. Dan w Wiedniu, 30 października 1871.

Franciszek Józef mp.

Holzgethan mp.“

Ponieważ sejm czeski w obecnym swym składzie odpowie na reskrypt ten zapewne złożeniem ryczałto-wym mandatów, przeto zbiera już szlachta czeska peł-nomocnictwa dla ewentualnych wyborów sejmowych.

ANGLIA.

* W mowie, jaką miał Gladstone w Grenoich oznaczył i zarysował stanowisko stronnictwa przy zbliża-jącym się otwarciu parlamentu. Gladstone broni swéj polityki, swéj przeszłości i nierozszerza perspektywy przyszłej swéj polityki. Pierwszym zarzutem, jaki mu ogólnie cyniono, była niezdolność minist ryalnych jego kolegów, którzy podczas ostatniej sesyi upadali pod brzemieniem obowiązków, j kie im powieżył. Glad-stone odpowiedział na zarzut ten pochwałą wszystkich ministrów i oświadczył, że Cardwellowi, ministrowi wojny, upaść nie dozwoli. Drugiem oskarżeniem prze-ciwno niemu było, że jego finansowa polityka nie od-powiadała danym przyrzeczeniom zaprowadzenia oszczę-dności i reform i nie wypowiedział ani jednego słowa, któreby przyjął być można za wskazówkę, że budżet w przyszłości spoczywać będzie na innych podstawach, niż na wywodach Adama Smitha, głowy ekonomistów narodowych. W końcu z rzucano mu, że tak co do izby lordów jak i w kwestyi religijnej przyjął stanowi-sko, które go pozbawiało sympatyj klas pacyjacych i niekonformistów. Lecz i pod tym względem postano-wił Gladstone i nad l opierać się na starych wigach i handlowych radykalach i nie zwał ich na skrajną de-mokrację, ponieważ nie widzi u niej żadną polityczną organizacyi. Jest on oc ywiście zdania, że masy w An-glii nie przedstawiają ze w głędu na swe wychowanie, ani z powodu politycznych wiadomości, ani też zajmo-wania się interesami publicznymi rękojmi dla czystej demokracji. Radykalizm skazany jest przeto na nowo na pozaparlamentarną agitacyą i to jest stronnictwem tym tak jasnem, że kwestya reformy izby lordów poru-szono już przez prowincjonalne ligi. Radykalne frakcy-e nie zgodziły się jeszcze, czy iz a lordów zupełnie ma być zniesiony, czy też składać się ma z wybranych a nie dzi-dicznych członków. Kwestya izby panów pozostaje w związku z inną kwestyą, która stronnictwo postępowe w Anglii doprowadziła do rozwiązania, z kwestyą nowego podziału okręgów wyborczych. Nawet gdyby Anglia posiadała poważne głosowanie, to wykonanie tego stał-by się prawie całkiem niudnem

działa, a nawet sama wedle swych przekonań do powo-lniejszych reform się przyłoży.

Tutaj nadmienić nam wypada o warstwie innej na-rodu, która pod względem zachowawczości jest nieporo-wnana jednakże jako czynny pierwiastek w polityce je-szcze nie występuje. Chłop oto na całym świecie jest kat' exocher zachowawczy przejmując ociężałość i bier-nosć materji, z którą jest w ciągłej styczności. Zajęty ciężką pracą około roli i inwentarza, nie łatwo wnie-sie się po nad ciasny swój horyzont. Utrzymanie tego, co posiada, jest najwyższem zadaniem zabiegów życia i wszystko, nawet małżeństwo, li w celu materialnego bytu się u niego przedsiębierze. Do tego brak oświaty, utrudnionej przez samo lokalne odosobnienie, robi go niedowierzającym, każdej nowości nieprzychylnym i za-pamiętałym przy starym obyczaju, choćby nie był do-brym, obyczajem. Są to z jednej strony wady, z drugiej nieoszacowane skarby, bo w tym to stanie przechowuje się wiara i obyczaj najświętszy, opierając się wszelkim wynaradawiającym wpływom. Lecz dotyczyłach jest to u nas warstwa ludzi, która do pocucia zbiorowego nie doszła, która więc instynktowo tylko wypełnia swe polityczne zadanie, ale wpływu nie wywiera sama rzec-się. Jak szlachta z samowiedzą czuje się być przedsta-wicielką historyczną narodu, tak chłop z natury jest owym silnym niezmieniałym się korzeniem drzewa na-rodowego.

Otóż po zestawieniu tych dwóch obok siebie żyją-cych i we wzajemnej pracy połączonych warstw narodu, sama przez się narzuca się myśl, że gdy chłop jest owym młodszym jeszcze małoletnim bratem szlachty, przeto w obecnym mianowicie stosunkach naszych, obowiązkiem jest starszego brata wziąć młodszego

dniego obywatela. Pierwsze więc polityczne zadanie szlachty naszej, przy którym wcale swego zachowa-wczego stanowiska opuszczać nie potrzebuje, jest zajęcie się oświatą i dobrobytem chłopów i to nie tylko własnej czeładzi i f milii roboczych, lecz także właścicieli ma-łych czyli gospodarzy (hubiary, gburów w Prusach), bo i ci zwykłe nie są jeszcze tak światli, aby bez pomocy w kółkach n. p. rolniczych z korzyścią pracować mogli. Nie będziemy tu przechodzić szczegółów, w jaki spo-sób opiekę swą szlachta wywierać powinna, bo o tém potrzebaby obszerny poradnik napisać; w ogólności je-dnak powiedzieć możemy, że 1) potrzeba czeładzi i fa-miliiom roboczym (komor'ikom itp.) dać utrzymanie do-stateczne to jest takie, aby na starość odpościć i z oszczędzonego grosza żyć mogli. (Jak dojdę do tego, naprzykład przez kasę oszczędności i t d. w to tu nie wchodzimy). 2) Dbać o moralne ich prowadze-nie i oświatę (np. skasowanie karczem, zaprowadzenie ochronek, czytelnii). 3) Gospodarzy (hubiary) namawiać do łączenia się w kółka rolnicze, tymże radą dopoma-gać, pobudzać ich do zabezpieczania się od pożarów, do przystępowania do towarystw pożyczkowych, uczyć ich lepszego gospodarstwa, słowem opiekunco zająć się nimi, pobudzając jednak do coraz większej samo-dzielności.

Ponieważ interes własny największym jest bodźcem człowieka do pracy, przeto nadmienić tu wypada, iż takie podjęcie się ze strony szlachty nauczycielstwa i opieki nad ludem wiejskim nie jest bynajmniej poświęceniem wy-wołanem jedynie przez patryotyzm i szlachetne popydy bez żadnej dla poświęcającego się korzyści. I owszem to poświęcenie opłaciłoby się szlachcie w najwyższym stopniu i w-iki-ki chłopa gnuśności lub niepojęciu wła-snego interesu przyświadczyć trzeba, gdyby szlachta tém

najodpowiedniejszem dla siebie zajęciem pogardziła. Po pierwsze co do umoralnie-ia i oświecenia własnych robotników, toć już nie może być żadnej wątpliwości, bo każdy wie, że np. pijak i głupi źle i mało pracuje, więc że szkoda pana. Ale i zajęcie się gospodarzami, zyskanie ich zaufa-ia i przychylności pod każdym wzglę-dem ziemianinowi na korzyść wypadnie, czy to mate-ryalnie przez niejedną udzieloną pomoc w gospodarstwie, lub przez zaniechanie owego tak powszechnego szkodo-wnictwa w łąkach, pastwiskach i lasach, czy też moral-nie przez zyskanie głosów przy wszelkich wyborach itp. A potem przedewszystkiem szlachta polska to wie i czuje najgłębiej: że nie masz szczęścia osobistego i nie będzie go póty, póki nie masz ojczyzny! A dla czego jej nie masz? bo zabrakło dla niej obrotów, gdy ich było najbardziej potrzeba! Szlach a zniewie-siała i ogłupiała za Sasów nie była już w stanie wła-snymi siłami jak dawniej obr nić rzeczypospolitą i od-nosiła karę przynależną za to, że lud cały w ciem-no-cie trzymała. Otóż ta historyczna wiadomość, która jako pocucie w soki i krew szlachty pr ejść była po-winna, nie musi ją naprowadzić koniecznie na myśl, iż potrzeba rozzerzyć ramy obywatelstwa, podnieść lud cały do pocucia, w którym ona sama dotąd żyła, więc go oświecać i na przyszłych samodzielnich obywateli przygotowywać? Oto jest więc szczytne polityczne za-danie, nie zbyt trudne przy dobrej woli, któremu szla-chta oddać się winna z całą usilnością, nie jedynie z idealnego popędu, ale nawet po prostu dla własnego interesu. Będzie to robota wprawdzie rzetelnie postę-powa ale zarazem zachowawcza, bo przysporzenie liczby obywateli przez wciąganie do nich klasy najbardziej du-chem zachowawczej do szlachty zbliżonej, wzmocni oczywiście stanowisko i znaczenie szlachty a nie może

jej nigdy być szkodliwem. Są wprawdzie pojedyncze głosy utrzymujące, iż oświata dla ludu wcale nie jest potrzebna, bo go oderwie od zatrudnień codziennych i głowę mu rzeczami niepotrzebnymi zaprz tnie, atoli te puszczkowe głosy mogą mieć znaczenie w obec od-dawien dawna odzywających się najlepszych i najmędr-szych obywateli za oświatą ludu? Czy wreszcie przy-klady z Niemiec, Belgii, Szwajcaryi nie dowodzą naj-dobitniej, iż chłop oświecony najlepszym tóż jest go-spodarzem? Nie jestże nakoniec tak świeży wypadek jak rzekł Galicyjska w roku 1846 dostatecznym dowodem, jakie klęski ciemnota ludu sprowadza?

Ze oprócz téj opieki nad wychowaniem ludu różni-czego, zadaniem politycznem szlachty jest utrzymać zie-mię ojczyzną w swym ręku, niepszczać swe g-spodarstwa i do najwyższej je kultury doprowadzać, o tém nie masz co i wspominać, boć tu bezpośrednio interes wła-sny idzie w parze z ekonomią narodu, więc z intere-sem politycznym. To też zadanie najprędzej zrozumia-nem zostało.

Pozostałoby teraz jeszcze pytanie, czy szlachta jako zawsze jeszcze prawnie inteligencyą narodu stano-wiaca, obowiązana jest rozciągać swą opiekę, którą winna ludowi wiejskiemu, także na ludność miejską. To nas prowadzi do zbadania natury i zadania stanu mie-szkańskiego.

(Dokończenie nastąpi).

Une maitresse de musique et
chant distingué, d'une bonne famille,
cathol. parlant très bien allemand et fran-
çais, désire trouver une place par l'agence
classique de Mme Drugulin à Berlin 50,
Unter den Linden. (6234)

Lot rya Wilhelma 3 Serya.
wygrana główna tal. 15,000.
Oryginalne losy całe 2 tal., połowki 1 tal.
Dalej
loterya budowy tunelu ko-
łońskiego,
wygrana główna tal. 25,000.
Całe oryginalne losy po 1 tal.
sprzedaje i rozsyła (6245.)
J. Juliusburger, Wrocław,
kantor loteryjny, Rossmarkt 9, 1 piętro
NB. Kto pragnie mieć sobie przesłaną
swego czasu urzędową listę wygranych, nie
chaj do obstarunków dołączyć łask. 2 sgr.

Bank ubezpieczeń na życie dla N.
w Gotha.
Stan ubezpieczeń w dniu 1 września 1871 70,637,600 talarów
Rzeczywisty fundusz w dniu 1 września 1871 17,680,000 talarów
Dochód roczny pro 1870 3,170,057 talarów
Dywidenda zabezpieczonych pro 1871 34 procent
pro 1872 37 procent
"Papiery wniosków i bliższe objaśnienia u
C. Meyera,
(6288) Kantor: Wilhelmska ulica No. 17.

Tylko 6 sgr.
kosztuje każdy zeszyt wychodzą-
cój obecnie (6275)
Encyklopedyi
podręcznej
dla abonujących Sobótkę.
M. Leitgeber i Sp.
Ucznia,
władającego obudwoma językami kra-
jowemi, poszukuje do handlu korzeni,
lakoci i cygar
P. Romatowski
(6193) w Rawiczu.
Poszukuje **maczelnika biura** zdolne-
go, biegłego w języku polskim i niemieckim.
Lewandowski,
(6268) rzeźnik i notaryusz.
Krawieczyzna i białe szycie przyjmuje się
na Grobli No. 25 parter. (6178).

Na nowszy Roman
Emila Gaboriau:
La clique dorée,
otrzymała już księgarzka **F. H.**
Richtera w Poznaniu (i Lwowie)
ulica Wilhelmska No. 10. (6289)
Nakładem księgarzki **J. K. Zu-**
pańskiego wyszło dzieło pod ty-
tułem:
Historja
Kościola św. katolickiego
napisana przez
X. J. B. Delerta,
wydanie trzecie, znacznie pomniejszone, w dwóch
tomach.
Tom I str. 470 wyszedł.
Do wyjścia tomu drugiego, co nastąpi
w ciągu 4 miesięcy, cena dzieła stanowi się
na 4 tal.
Po wyjściu dzieła cena podniesiona 6 ta-
lary. (5953)

Wprowadzone na giełdę berlińską
Akeye banku austriacko-niemieckiego,
które wedle obecnego kursu i przy wysokiej prawdopodo-
bnie dywidendzie więcej niż każdy inny papier stosowne są
do lokowania kapitałów, sprowadzone być mogą za posre-
dnictwem wszystkich większych domów bankowych. (6281)

Une dame de société, sans exigences,
munie d'excellents certificats français, cher-
che à être placée dans une maison hon-
nête. S'adresser à l'expédition du journal.
Abiturient niemający się dla braku
środków dalej kształcić, prosi o spos. udział.
ekcji. Bliż. wiad. W. Garbary No. 3, II
piętro na lewo. (6287)
Uzależnienie (6277)
W. Pietrowicz, zegarmistrz.
Herbaty,
prawdziwy rosyjski i chiński towar
polecają po dostępnych cenach
Bracia Weitz,
(6276) Zamkowa ulica 4.
Rogale
we wszystkich wielkościach z rozmaitem na-
dzianiem poleca (6293)
H. Wolkowicz,
cukiernia
12 Wilhelmski plac 12
Salon do fryzowania dam. Fabryka sztu-
cznych włosów z włosów, lok itp. Gabi-
net do strzyżenia włosów dla panów, pre-
miowana fabryka peruk. Przesyła miar
i prób włosów. **Hagwald,** live aut na-
dwórny Jego Ces. Król. Wysok. księcia na-
stępcy tronu. Berlin, Mohrenstr. 61. Byd-
goszcz, Fryderykowska ul. 29. (5222.)
Nastrzykiwanie balne
leczy bez bólu w trzech dniach każ-
dy upływ prostały tak powstający
jak rozwinęty i zupełnie zastarzały.
Jedyny skład na Berlin
Franciszek Schwarzkose,
Leipzigstrasse 56.
Cena butelki wraz z przepisem uży-
cia 2 tal.
Przed fałszowaniem fabrykatami
równego nazwiska ostrzegają się u-
silnie. (179)
Prof. dr. Wagnera
nastrzykiwanie
leczy w 3 dniach każdy upływ
prostały jako też białe upły-
wy u kobiet nawet zastarzałe.
Cena butelki z przepisem użycia 1 al. 20
sgr. za przesłaniem pieniędzy, do na-
bycia pod najniższą ceną dyskrety przez
J. L. Holz, Fryderykow-
ska ul. 74. Berlin. (4395)
25letnie cierpienia radykalnie się
usuwa.
Chemika dra Haucka
ononizowany dorszowy tran wąż-
trobiany
fl. po 12/, sgr. w suchotach, cierpieniach
skrofulicznych itd. wielokrotnie doświadczony,
jest w Poznaniu do nabycia tylko u
(5423) **Aptekarza nadwornego**
Dra Mankiewicza.
Podpisani oświadczają niniejszem gotowość swoją do przyjmo-
wania
Rumuńskich 7 1/2 % obligacji ko-
lejowych
do 11 b. m. celem deponowania ich w Dyrekcji stowa-
rzyszenia dyskontowego w Berlinie i wystarania
się o sprzedajne asygnacje dyspozycyjne. (6291)
Koszta tytuł żadne nie urosną.
Hirschfeld & Wolff.
(Z dzienników berlińskich).
Świadczenia z czasu przed publicznym wystąpieniem Jacobiego
z napojem królewskim.
(10) Kurec żółdkowy.
Gdy miałam lat dwadzieścia, dostałam w skutek picia
bardzo zimnego piwa (było to właśnie na Boże Narodzenie)
gwałtownych **kurec żółdkowy**, na które teraz już
przeszło 30 lat a ostatnie trzy lata codziennie
od rana do wieczora cierpiałam. Wszelkiego,
cokolwiek mi doradzono, używałam, i kuracyi lekarskiej, lecz
wszystko było bez najmniejszego skutku.
Przed 3 tygodniami zwróciła uwagę moja na napój kró-
lewski higienisty p. Jacobi i to za pośrednictwem pana Koeniga,
którego syna niewidomy w dwóch tygodniach przez napój
ten doszedł do zdrowych i bystrzych ocz. Nad-
zwyczajna tylko ta okoliczność dodaje mi otuchy, i dla tego
i to świadectwo potwierdzone zostało dnia 30 maja 1865 w krol. sądzie powiatowym tamtejszym przez wystawi-
cielkę przysięgłą! Pomiędzy innemi ze naia: „i dziś jeszcze jem wszystkie ciężkie potrawy.“
(11) Choroba żółdka i kiszki.
Syn mój dzieciociemu cierpiał od lat trzech na tę chorobę w 6 latkach. Apetyt chłopca jest
dziwny chorobę. Miał zawsze głód, jadł bardzo
wiele (11) często i codziennie sześć lub siedem
razy miewał stolec; pokarmy zjadłszy wcale nie u-
legał strawieniu. Przytem spał wiele a nie pościł się.
W okolicy żółdka miał żółte i palenie, czę-
sto aż do uszczerbienia. Gwałtowne bieganie czyniło
go blednym a nie czerwonym. Jak dziwna była jego
choroba, tak cudowne było jego wyleczenie. Poznałem
wysławę napoju królewskiego, więc się pana Jacobi. Dwie
butelki o 3 kwarty tej jego uniwersalnej nedyccyny (?) usu-
Na i komisaryacie policyjnym zawierzyliemone a w krol. tamtejszym sądzie powiatowym dnia 30 maja 1865 r. również
przysięgłą stwierdzone.
Frankfurt n. O., dnia 22 czerwca 1868.
W. Feind, stolarz.
**) Już dnia następnego uregulowany był apetyt i stolec, głód wilczy usunięty.
Wydawca i wyłączny fabrykant napoju królewskiego
Rzeczywisty radca zdrowia (Hygieista) Karól Jacobi
Berlinie, Fryderykowska ul. 208.
Butelka ekstraktu napoju królewskiego, do trzy razy więcej wody, kosztuje w Berlinie pół talara. (6199).
W Poznaniu (16 sgr.) u Krug & Fabricius, i we wszystkich prawie miastach Niemczech w znanych składach.
(*) Napój królewski, **limonada** z wielu łagodnych soków zielonych robiona, największe higieniczno-dietetyczne
urządzenie dla chorych, rekonwalescentów i zdrowych nie jest bynajmniej „medycyna“ lub środkiem tajemnym; podaje on or-
ganizmowi mróstwo pierwiastków zdrowia, przez które natura (przez polepszenie krwi i soków) tak się zmienia, iż chorób
przyczyną a tem samem same choroby znikają.
(Annoncen-Expedition Zeidler u. Co., Berlin).

Wprowadzone na giełdę berlińską
Akeye banku austriacko-niemieckiego,
które wedle obecnego kursu i przy wysokiej prawdopodo-
bnie dywidendzie więcej niż każdy inny papier stosowne są
do lokowania kapitałów, sprowadzone być mogą za posre-
dnictwem wszystkich większych domów bankowych. (6281)

Une dame de société, sans exigences,
munie d'excellents certificats français, cher-
che à être placée dans une maison hon-
nête. S'adresser à l'expédition du journal.
Abiturient niemający się dla braku
środków dalej kształcić, prosi o spos. udział.
ekcji. Bliż. wiad. W. Garbary No. 3, II
piętro na lewo. (6287)
Uzależnienie (6277)
W. Pietrowicz, zegarmistrz.
Herbaty,
prawdziwy rosyjski i chiński towar
polecają po dostępnych cenach
Bracia Weitz,
(6276) Zamkowa ulica 4.
Rogale
we wszystkich wielkościach z rozmaitem na-
dzianiem poleca (6293)
H. Wolkowicz,
cukiernia
12 Wilhelmski plac 12
Salon do fryzowania dam. Fabryka sztu-
cznych włosów z włosów, lok itp. Gabi-
net do strzyżenia włosów dla panów, pre-
miowana fabryka peruk. Przesyła miar
i prób włosów. **Hagwald,** live aut na-
dwórny Jego Ces. Król. Wysok. księcia na-
stępcy tronu. Berlin, Mohrenstr. 61. Byd-
goszcz, Fryderykowska ul. 29. (5222.)
Nastrzykiwanie balne
leczy bez bólu w trzech dniach każ-
dy upływ prostały tak powstający
jak rozwinęty i zupełnie zastarzały.
Jedyny skład na Berlin
Franciszek Schwarzkose,
Leipzigstrasse 56.
Cena butelki wraz z przepisem uży-
cia 2 tal.
Przed fałszowaniem fabrykatami
równego nazwiska ostrzegają się u-
silnie. (179)
Prof. dr. Wagnera
nastrzykiwanie
leczy w 3 dniach każdy upływ
prostały jako też białe upły-
wy u kobiet nawet zastarzałe.
Cena butelki z przepisem użycia 1 al. 20
sgr. za przesłaniem pieniędzy, do na-
bycia pod najniższą ceną dyskrety przez
J. L. Holz, Fryderykow-
ska ul. 74. Berlin. (4395)
25letnie cierpienia radykalnie się
usuwa.
Chemika dra Haucka
ononizowany dorszowy tran wąż-
trobiany
fl. po 12/, sgr. w suchotach, cierpieniach
skrofulicznych itd. wielokrotnie doświadczony,
jest w Poznaniu do nabycia tylko u
(5423) **Aptekarza nadwornego**
Dra Mankiewicza.
Podpisani oświadczają niniejszem gotowość swoją do przyjmo-
wania
Rumuńskich 7 1/2 % obligacji ko-
lejowych
do 11 b. m. celem deponowania ich w Dyrekcji stowa-
rzyszenia dyskontowego w Berlinie i wystarania
się o sprzedajne asygnacje dyspozycyjne. (6291)
Koszta tytuł żadne nie urosną.
Hirschfeld & Wolff.
(Z dzienników berlińskich).
Świadczenia z czasu przed publicznym wystąpieniem Jacobiego
z napojem królewskim.
(10) Kurec żółdkowy.
Gdy miałam lat dwadzieścia, dostałam w skutek picia
bardzo zimnego piwa (było to właśnie na Boże Narodzenie)
gwałtownych **kurec żółdkowy**, na które teraz już
przeszło 30 lat a ostatnie trzy lata codziennie
od rana do wieczora cierpiałam. Wszelkiego,
cokolwiek mi doradzono, używałam, i kuracyi lekarskiej, lecz
wszystko było bez najmniejszego skutku.
Przed 3 tygodniami zwróciła uwagę moja na napój kró-
lewski higienisty p. Jacobi i to za pośrednictwem pana Koeniga,
którego syna niewidomy w dwóch tygodniach przez napój
ten doszedł do zdrowych i bystrzych ocz. Nad-
zwyczajna tylko ta okoliczność dodaje mi otuchy, i dla tego
i to świadectwo potwierdzone zostało dnia 30 maja 1865 w krol. sądzie powiatowym tamtejszym przez wystawi-
cielkę przysięgłą! Pomiędzy innemi ze naia: „i dziś jeszcze jem wszystkie ciężkie potrawy.“
(11) Choroba żółdka i kiszki.
Syn mój dzieciociemu cierpiał od lat trzech na tę chorobę w 6 latkach. Apetyt chłopca jest
dziwny chorobę. Miał zawsze głód, jadł bardzo
wiele (11) często i codziennie sześć lub siedem
razy miewał stolec; pokarmy zjadłszy wcale nie u-
legał strawieniu. Przytem spał wiele a nie pościł się.
W okolicy żółdka miał żółte i palenie, czę-
sto aż do uszczerbienia. Gwałtowne bieganie czyniło
go blednym a nie czerwonym. Jak dziwna była jego
choroba, tak cudowne było jego wyleczenie. Poznałem
wysławę napoju królewskiego, więc się pana Jacobi. Dwie
butelki o 3 kwarty tej jego uniwersalnej nedyccyny (?) usu-
Na i komisaryacie policyjnym zawierzyliemone a w krol. tamtejszym sądzie powiatowym dnia 30 maja 1865 r. również
przysięgłą stwierdzone.
Frankfurt n. O., dnia 22 czerwca 1868.
W. Feind, stolarz.
**) Już dnia następnego uregulowany był apetyt i stolec, głód wilczy usunięty.
Wydawca i wyłączny fabrykant napoju królewskiego
Rzeczywisty radca zdrowia (Hygieista) Karól Jacobi
Berlinie, Fryderykowska ul. 208.
Butelka ekstraktu napoju królewskiego, do trzy razy więcej wody, kosztuje w Berlinie pół talara. (6199).
W Poznaniu (16 sgr.) u Krug & Fabricius, i we wszystkich prawie miastach Niemczech w znanych składach.
(*) Napój królewski, **limonada** z wielu łagodnych soków zielonych robiona, największe higieniczno-dietetyczne
urządzenie dla chorych, rekonwalescentów i zdrowych nie jest bynajmniej „medycyna“ lub środkiem tajemnym; podaje on or-
ganizmowi mróstwo pierwiastków zdrowia, przez które natura (przez polepszenie krwi i soków) tak się zmienia, iż chorób
przyczyną a tem samem same choroby znikają.
(Annoncen-Expedition Zeidler u. Co., Berlin).

Podróżujących i emigrantów do Ameryki północ.
wyprawia ze Szczecina do Nowego Jorku
po jak najniższych cenach za pomocą bałtyckiego
Lloyda ze Szczecina (parowce pocztowe A. 1)
i każdej bliższej wiadomości udziela jak najchętniej
R. v. Januszkiewicz w Szczecinie,
Bollwerk 33,
Król. pruski koners. agent generalny.

Panom gospodarzom wiejskim i lubownikom
polowania poleca podpisany znane od lat wielu
prawdziwe wajmarskie buty
do polowania
jako niedroży przedmiot ubioru (i dla lekarzy także i pastorów bardzo
praktyczny), które sobie przez swą doskonałość wszędzie wstępowały. Buty
te są podobne pilśni i pokryte rosyjskimi juchmami, dla czego nie przepuszczają
wody i trzymają ciepło.
Przy obstarunkach zechcą szanowni panowie przesłać miarę długości i nad-
mienić tylko łaskawie, czy noga jest wązka lub szeroka a mogą być pewni, że
odbiorą parę butów dogodnych, które ewent. zamienią się także na inne.
(Buty te nie noszą się na innych, lecz wciągają się zwykle na pożyczony do
polowania). Cena 7 tal. Też same bardzo mocne roboty i nieprzepuszczające
wody z podwójną podszewką 9 tal.
Aż do kolana skóra obsadzona 10 tal.
Z szup. lmi pilśniowymi aż do biodra sięgające 14 tal., ze skórą aż do
biodra sięgające 16 tal.
Mianowicie zwracam uwagę panów
oficerów i urzędników wojsk.
Te buty, które w ostatniej wojnie okazały się doskonałymi a na żądanie do-
daje się smarowidło konserwujące skórę. Przesyła skuteczną się natych-
miast, ponieważ wielki wybór zawsze jest na składzie.
Edward Noack, kr. liverant nadw.
Berlin, Spittelmarkt No. 10.
Mając zaszczyt powtórzenia moich pole-
ceń Szanownym właścicielom dóbr i lu-
bownikom ogrodów, nadmieniam, iż znajduję
się u mnie znaczny wybór drzew owoc-
nych pierwszorzędnych, róż, koniferów,
drzew i krzaków, przeznaczonych dla ozdo-
by ogrodów, parków itd. — Ceny są dostę-
pne. — Cennik przesyła się na żądanie bez-
płatnie. (6251) Je m'occupe spécialement de la taille des
drzew owocowych. **Denizot,**
ogrodnik,
w Gurezynie pod Poznaniem
pepinieriste et arboriculteur,
à Gurezyn p. Posen.

Najlepszy holenderski Nessing
i wszelkie inne tabaki do zażywania poleca
Fabryka tabaki i skład cygar
A. Szymańskiego sen.,
Wodna ul. No. 28. (6256)

Kuchy rzepakowe i lniane
oraz wszystkie inne
artykuły paszy
w najlepszym gatunku i po umiarkowanych cenach polecają
Bniński, Chłapowski, Plater i Sp.
w Poznaniu.
Kuchy rzepiowe i lniane, otręby
pszenne i żytnie
po umiarkowanej cenie ma do sprzedania
Bank rolniczo przemysłowy
Kwilecki, Potocki i Spółka.
Najpierwszą przesyłkę paszte-
towej kiszki z gęsich wątro-
bek z truflami, prawdziwą brunświ-
cką cerwelatową, ozorową, wątrobianą, sar-
delową, truflową i szarlottenburgską ki-
szkę; moguńską ruladę, Morta-
della di Roma, głowiznę, west-
falską szynkę i pumpernikel, jako
też wędzoną krakowską kiel-
basę poleca
A. Cichowicz.
(6290)
Papier Fayard i Blayn
CHARTA CHEMICA DU CODEX.
Leczy reumatyzm, katary, zadawnione zapalenie pier-
si, reumatyzm w biodrach, rany, oparzenie, spalanie, od-
mrożenia, nagotliwość wszelkiego rodzaju itd. Trąbki tego
papieru całe kosztują 2 franki, połowki franka i opatrzone są podpisem **Fay-**
ard et Blayn. Papier ten zalecany jest od lat 30, przez najznakomitszych
lekarzy. Sprzedają hurtowo w Paryżu, ulica Neuve St. Merry 40.
W Poznaniu w aptece **dra Mankiewicza.** (6131)

Wieloletni radca zdrowia (Hygieista) Karól Jacobi
Berlinie, Fryderykowska ul. 208.
Butelka ekstraktu napoju królewskiego, do trzy razy więcej wody, kosztuje w Berlinie pół talara. (6199).
W Poznaniu (16 sgr.) u Krug & Fabricius, i we wszystkich prawie miastach Niemczech w znanych składach.
(*) Napój królewski, **limonada** z wielu łagodnych soków zielonych robiona, największe higieniczno-dietetyczne
urządzenie dla chorych, rekonwalescentów i zdrowych nie jest bynajmniej „medycyna“ lub środkiem tajemnym; podaje on or-
ganizmowi mróstwo pierwiastków zdrowia, przez które natura (przez polepszenie krwi i soków) tak się zmienia, iż chorób
przyczyną a tem samem same choroby znikają.
(Annoncen-Expedition Zeidler u. Co., Berlin).

Guwerner, Polak, poszukuje natych-
miast miejsca, bliższych wiadomości dostar-
czy Ekspedycja Dz. Pozn. (6279)
Przyjmuje się **machinowe szycie**
i **ociekowanie białizny.** Półwsta-
ulica No. 32 b. na I i t. **K. Gruppe.**
Balsam na odzież zne-
środek najlepszy do szybkiego usunięcia gu-
zów z odzieży białej i do przeszkolenia przy-
szyciu się skóry fl. po 5 sgr. w [5422]
Apteczka **dra Mankiewicza.**

Lekarza specjalnego
dr. Loewensteina
kuracya homeopatyczna.
Powna i gruntowna kuracya w cier-
pieniach żółdka, brzochni, syfilis i
jej skutkach, słabości płciowej, cho-
robach zaskórnych i kobiecych,
cierpieniach nerwowych i innych za-
dawianych chorobach po innych da-
wniejszych kuracjach.
Listy franko Berlin, Neue Koenigstr.
No. 33 (6235)

PAPIER RIGOLLOT
Musztarda w liściach
do Sinapizmów.
Przyjętych w szpitalach paryżkich, w an-
bulansach i szpitalach wojskowych, w mary-
narce francuskiej i w marynarce królewskiej
angielskiej.
Przyjęcia powyższe stanowią rękojmią do-
skonałości PAPIERU RIGOLLOT, który w
jednej chwili może być przygotowany, odzna-
cza się czystością i łatwością użycia.
Wymagać należy, aby
się na nim znajdował
podpis, jak obok:
P. RIGOLLOT.
W Paryżu u fabrykanta, rue Vieille du
Temple, 26, w Poznaniu w aptece p. **Dra**
Mankiewicza; w Krakowie w aptece pana
Tracuzńskiego; we Lwowie w aptece p.
Mikolascha. (5303)

SIROPI PRZECZYSZCZAJĄCY
to skórek gorzkie pomarańcz,
z lodanem Potasem
P. J. P. LAROCHE, APTHEKARZ
Ulica des Lions-Saint-Paul, 2, w Paryżu.
Jeden potas posiada niezaprzecz-
ne właściwości krew przeczyszczające, ale
zarazem wpływa szkodliwie na organizm.
W połączeniu zaś z siropem ze skórek
z gorzkich pomarańcz, który zbierze-
cza wolne odbywanie wszelkich funkcji
organizmu, znosi się łatwo i bez niebez-
pieczeństwa przez każdą konstytucję.
Łatwość działania go na doży, pozwala
lekarzom stosować go łatwo do wszel-
kich temperamentalnych przeciw tuberku-
lom, na raka, w chorobach skrofuli-
cznych i syfilicznych, zadawnionych;
jak również przeciw góściowi (reumatyz-
mowi), na które jest nieomylnym specy-
ficznym środkiem.
Dostaje można w **Warszawie** w skład-
kach materiałów aptecznych **PP. Gal-**
lego i Spisaca; w **Krakowie** w aptece **P.**
Tracuzńskiego; w **Poznaniu** w aptece
P. doktora Mankiewicza; w **Lwowie** w
aptece **P. Piotra Mikolascha.**

Precz ze siwizną.
MELANOGENE.
Wyborna tynktura do włosów, przysto-
wana przez **Pa. Biequemare** w Pa-
ryżu. W jednej chwili zmienia siwe włosy
na głowie i na brodzie i nadaje im kolor
naturalny jaki się podoba bez żadnego nie-
bezpieczeństwa dla ciała. Farba ta bez-
wonna jest skuteczniejszą od wszelkich tego
rodzaju preparatów.
Skład w Poznaniu w aptece **Dra. Man-**
kiewicza; w Krakowie p. **Tracuz-
ńskiego;** we Lwowie w aptece p. **Mi-**
kolasa; w Brodach w aptece p. **Ku-**
laka; w Warszawie w zakładzie fryzjersko-
perukarskim p. **Pohoreckiego.** (5978)

Ogłoszenia gospodarskie itd.
Kucharz zarazem **ogrodnik** do-
woty, poszukuje miejsca od 1 stycznia. Bliż-
sza wiadomość posłać rest. Września P. K.
(6253)
Dnia 15 b. m. odbędzie się li-
cytacja w Czerniejewie w lokalu p.
Pierąńskiego o godzinie 9 rano
na **drzewo** z następujących re-
wirów:
z rewiru Nowylas brzożowe i so-
snowe szczepowe, pieńki dębowe
suche, jako też 20 metrów dę-
biny porządkowej;
z rewiru Główny grabowe szcze-
powe i pieńki grabowe suche,
z rewiru Rakowskiego szcze-
powe brzożowe i sosnowe, suche pieńki
dębowe i brzożowe, gałęzie, bu-
dulec sosnowy,
z rewiru Starzyńska grabowe suche
i pieńki grabowe i dębowe, jako
też dębowe szczepowe,
z rewiru Linerskiego drażi brzo-
żowe, (6289)
z rewiru Noskowskiego olszowe
szczepowe suche i gałęzie.
Zarząd leśny.
Wieś moja w pobliżu Ko-
ściana, obejmująca 1300 morgów
dobrej gleby i 120 morgów łąk
zamierzam z powodu słabości zdro-
wia pod nader korzystnymi wa-
runkami sprzedać. Zgłoszenia fr.
przyjmuje pod adresem A. B. Ko-
ścian poste restante. (6263)

Wiesz moja w pobliżu Ko-
ściana, obejmująca 1300 morgów
dobrej gleby i 120 morgów łąk
zamierzam z powodu słabości zdro-
wia pod nader korzystnymi wa-
runkami sprzedać. Zgłoszenia fr.
przyjmuje pod adresem A. B. Ko-
ścian poste restante. (6263)
Kornel i Olimpia
Szczepański.

Guwerner, Polak, poszukuje natych-
miast miejsca, bliższych wiadomości dostar-
czy Ekspedycja Dz. Pozn. (6279)
Przyjmuje się **machinowe szycie**
i **ociekowanie białizny.** Półwsta-
ulica No. 32 b. na I i t. **K. Gruppe.**
Balsam na odzież zne-
środek najlepszy do szybkiego usunięcia gu-
zów z odzieży białej i do przeszkolenia przy-
szyciu się skóry fl. po 5 sgr. w [5422]
Apteczka **dra Mankiewicza.**

Lekarza specjalnego
dr. Loewensteina
kuracya homeopatyczna.
Powna i gruntowna kuracya w cier-
pieniach żółdka, brzochni, syfilis i
jej skutkach, słabości płciowej, cho-
robach zaskórnych i kobiecych,
cierpieniach nerwowych i innych za-
dawianych chorobach po innych da-
wniejszych kuracjach.
Listy franko Berlin, Neue Koenigstr.
No. 33 (6235)

PAPIER RIGOLLOT
Musztarda w liściach
do Sinapizmów.
Przyjętych w szpitalach paryżkich, w an-
bulansach i szpitalach wojskowych, w mary-
narce francuskiej i w marynarce królewskiej
angielskiej.
Przyjęcia powyższe stanowią rękojmią do-
skonałości PAPIERU RIGOLLOT, który w
jednej chwili może być przygotowany, odzna-
cza się czystością i łatwością użycia.
Wymagać należy, aby
się na nim znajdował
podpis, jak obok:
P. RIGOLLOT.
W Paryżu u fabrykanta, rue Vieille du
Temple, 26, w Poznaniu w aptece p. **Dra**
Mankiewicza; w Krakowie w aptece pana
Tracuzńskiego; we Lwowie w aptece p.
Mikolascha. (5303)

SIROPI PRZECZYSZCZAJĄCY
to skórek gorzkie pomarańcz,
z lodanem Potasem
P. J. P. LAROCHE, APTHEKARZ
Ulica des Lions-Saint-Paul, 2, w Paryżu.
Jeden potas posiada niezaprzecz-
ne właściwości krew przeczyszczające, ale
zarazem wpływa szkodliwie na organizm.
W połączeniu zaś z siropem ze skórek
z gorzkich pomarańcz, który zbierze-
cza wolne odbywanie wszelkich funkcji
organizmu, znosi się łatwo i bez niebez-
pieczeństwa przez każdą konstytucję.
Łatwość działania go na doży, pozwala
lekarzom stosować go łatwo do wszel-
kich temperamentalnych przeciw tuberku-
lom, na raka, w chorobach skrofuli-
cznych i syfilicznych, zadawnionych;
jak również przeciw góściowi (reumatyz-
mowi), na które jest nieomylnym specy-
ficznym środkiem.
Dostaje można w **Warszawie** w skład-
kach materiałów aptecznych **PP. Gal-**
lego i Spisaca; w **Krakowie** w aptece **P.**
Tracuzńskiego; w **Poznaniu** w aptece
P. doktora Mankiewicza; w **Lwowie** w
aptece **P. Piotra Mikolascha.**

Precz ze siwizną.
MELANOGENE.
Wyborna tynktura do włosów, przysto-
wana przez **Pa. Biequemare** w Pa-
ryżu. W jednej chwili zmienia siwe włosy
na głowie i na brodzie i nadaje im kolor
naturalny jaki się podoba bez żadnego nie-
bezpieczeństwa dla ciała. Farba ta bez-
wonna jest skuteczniejszą od wszelkich tego
rodzaju preparatów.
Skład w Poznaniu w aptece **Dra. Man-**
kiewicza; w Krakowie p. **Tracuz-
ńskiego;** we Lwowie w aptece p. **Mi-**
kolasa; w Brodach w aptece p. **Ku-**
laka; w Warszawie w zakładzie fryzjersko-
perukarskim p. **Pohoreckiego.** (5978)

Ogłoszenia gospodarskie itd.
Kucharz zarazem **ogrodnik** do-
woty, poszukuje miejsca od 1 stycznia. Bliż-
sza wiadomość posłać rest. Września P. K.
(6253)
Dnia 15 b. m. odbędzie się li-
cytacja w Czerniejewie w lokalu p.
Pierąńskiego o godzinie 9 rano
na **drzewo** z następujących re-
wirów:
z rewiru Nowylas brzożowe i so-
snowe szczepowe, pieńki dębowe
suche, jako też 20 metrów dę-
biny porządkowej;
z rewiru Główny grabowe szcze-
powe i pieńki grabowe suche,
z rewiru Rakowskiego szcze-
powe brzożowe i sosnowe, suche pieńki
dębowe i brzożowe, gałęzie, bu-
dulec sosnowy,
z rewiru Starzyńska grabowe suche
i pieńki grabowe i dębowe, jako
też dębowe szczepowe,
z rewiru Linerskiego drażi brzo-
żowe, (6289)
z rewiru Noskowskiego olszowe
szczepowe suche i gałęzie.
Zarząd leśny.
Wieś moja w pobliżu Ko-
ściana, obejmująca 1300 morgów
dobrej gleby i 120 morgów łąk
zamierzam z powodu słabości zdro-
wia pod nader korzystnymi wa-
runkami sprzedać. Zgłoszenia fr.
przyjmuje pod adresem A. B. Ko-
ścian poste restante. (6263)

Wiesz moja w pobliżu Ko-
ściana, obejmująca 1300 morgów
dobrej gleby i 120 morgów łąk
zamierzam z powodu słabości zdro-
wia pod nader korzystnymi wa-
runkami sprzedać. Zgłoszenia fr.
przyjmuje pod adresem A. B. Ko-
ścian poste restante. (6263)
Kornel i Olimpia
Szczepański.